

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Postboks 5091 Majorstua

0301 OSLO

Deres referanse:

202004322-5Dato: **26.11.2021**Saksnr.: **2021/55820**Dok.nr.: **3**

Saksbehandler:

Vegard Næss

Høringsuttalelse - søknad om å øke reguleringen av eksisterende magasin Gyavatnet i Eigersund kommune

Vi viser til brev av 14.10.2021, hvor NVE sender søknaden på høring.

Rogaland fylkeskommune mener det må tas særlige hensyn knyttet til allmenne interesser i forhold til fisk og vannmiljø.

Ørreten i Gyavatnet må fortsatt sikres gytemuligheter i Gyaåna. Det er behov for tiltak ved innløpet som sikrer at det ikke oppstår vandringshindre for fisk.

Det er viktig at dammen ved utløpet av Gyavatnet bygges slik at det er frie vandringsveier for fisk opp- og nedstrøms denne, selv om ombyggingen av dammen ikke er en del av denne høringen.

Hellelandsvassdraget er et prioritert vassdrag i Regionalplanen for vannforvaltning i Rogaland vannregion, og det er et pågående arbeid med en tiltaksplan. Det er også en pågående prosess for å tilbakeføre anadrom strekning. Det er derfor viktig at kunnskapsgrunnlaget er oppdatert, og at tillatelse etter vannressursloven ikke begrenser framtidige muligheter for helhetlige vurderinger av hensynet til fisk- og vannmiljø på strekningene nedstrøms Gyavatnet og ned forbi kraftverket ved Øgreifoss.

Rogaland fylkeskommune mener at senkning av LRV er den mest skånsomme metoden for å heve reguleringshøyden i Gyavatnet. Det er imidlertid behov for et bedre kunnskapsgrunnlag knyttet til påvirkninger nedstrøms og om tiltaket kan innvirke på planene om å tilbakeføre anadrom strekning.

Merknad til søknaden punkt 2.7 Forhold til offentlige planer og nasjonale føringer

EUs vanndirektiv er omtalt i søknaden og det er gjort en kortfattet vurdering. Det framkommer imidlertid ikke at en viktig del av Norges oppfølging av EUs vanndirektiv skjer gjennom regionale vannforvaltningsplaner hvor det er beskrevet målsettinger, prioriteringer og tiltak for å bedre vassdragsmiljøet. I Regionalplan for vannforvaltning i vannregion Rogaland, som ikke er nevnt i punkt 2.7, er Hellelandsvassdraget et prioritert vassdrag for tiltaksoppfølging.

Rogaland fylkeskommune mener at forholdet til og ivaretagelsen av målsettingene i vannforvaltningsarbeidet må tas hensyn til før det tas en beslutning i saken.

Merknader til søknadens punkt 3.7 Akvatisk miljø

Unngå vandringshindre for fisk:

Rogaland fylkeskommune er forvaltningsmyndighet for innlandsfisk etter lakse- og innlandsfiskeloven.

Det framkommer av Dalane kraft sin søknad datert 28.06.2021 at;

«Det er i forbindelse med innløp fra Gyaåna i Gyavatnet mulig å gjøre fysiske tilpasninger for å forhindre et brått fall i resipienten og ved lav vannføring og lav vannstand kan dette motvirke et stort sprang for fisk som vandrer opp i Gyaåna. Dette bør vurderes nærmere av personell med fiskebiologisk kompetanse.

I forbindelse med utbygging av dam Gyavatnet kan det med fordel gjøres tiltak som vil anses som miljøforbedrende, blant annet for oppvandrende fisk. Tiltaket omfattes ikke av denne søknaden og det vurderes derfor ikke konkrete tiltak her.»

Rogaland fylkeskommune mener det er viktig at det settes krav om og gjøres nødvendige tiltak, som sikrer at det ikke oppstår vandringshindre for fisk som følge av endringene. Dette gjelder både i forhold til Gyaåna som er en del av denne søknaden, og i forbindelse med ombygging av dammen til Gyavatnet som skjer i en egen prosess.

Vannforvaltningstiltak og planer om tilbakeføring av anadrom strekning

Hellelandsvassdraget er et prioritert vassdrag i gjeldende Regionalplan for vannforvaltning i vannregion Rogaland 2016-2021, og er også foreslått som et prioritert vassdrag i Regionalplan for vannforvaltning i Rogaland vannregion 2022-2027.

Det pågår i regi av Eigersund og Helleland Elveeigarlag SA, og Dalane vannområde et arbeid med å forlenge/tilbakeføre anadrom strekning i Hellelandsvassdraget.

Det framgår av NORCE Rapport nr. 393 «Kartlegging av habitatforhold og tiltaksanalyse for Hellelandsvassdraget» at laksen før reguleringen av vassdraget gikk opp til Gya. Videre framkommer at *«Litlåna kan gjennåpnes ved relativt enkle og rimelige grep i forhold til å bygge en vandringsløsning gjennom Øgreisfossen.»* Rapporten inneholder et detaljert kunnskapsgrunnlag om potensialet for tilbakeføring av anadrom laksefisk oppstrøms Øgreifoss kraftverk, og konkluderer blant annet med at det er et stort potensial for produksjon av laksefisk.

Dalane vannområde har i sommeren 2021 bestilt en «Tiltaksplan for Litlåna i Hellelandsvassdraget – med fokus på restaurering og gjenåpning». Rapport med tiltaksplan for Litlåna skal være ferdig innen 31.12.2021.

Kunnskapsgrunnlaget i NORCE Rapport nr. 393 og «Tiltaksplan for Litlåna i Hellelandsvassdraget – med fokus på restaurering og gjenåpning», som snart er ferdig, må inntas som en del av vurderingsgrunnlaget før det fattes vedtak i saken.

Minstevannføring:

Det framkommer av Dalane kraft sin søknad datert 28.06.2021 at; «Slipp av minstevannføring i elva Gya nedstrøms Gyavatn vil være et positivt tiltak som vil bidra til vannføring i elva gjennom hele året og ikke bare ved overløp i dammen.»

Rogaland fylkeskommune mener at minstevannføring i de fleste sammenhenger er et positivt tiltak for å redusere skader på vannmiljø og biologisk mangfold. Det er viktig at tiltaket sees i sammenheng med den helhetlige tiltaksplanen for Hellelandsvassdraget, og at man unngår at tiltaket forringer miljøtilstanden og gjør det vanskeligere å nå målene i den Regionale planen for vannforvaltning. Hva som er rett minstevannføring i vassdraget av hensyn til miljø og samfunn, bør sees i sammenheng med det pågående arbeidet med helhetlig tiltaksplan for Hellelandsvassdraget og målene i den regionale planen for vannforvaltning.

En fastsettelse av minstevann nå, må ikke være til hinder for at dette kan tas opp til ny vurdering dersom det blir aktuelt å iverksette tiltak for tilbakeføring av anadrom strekning.

Flomreduksjon:

Det er i søknaden nevnt at tiltaket kan virke flomreduserende. Vi er kjent med at noen arealer nedstrøms er utsatt for flom. Dersom tiltaket kan bidra til å redusere framtidige flomskader, så er dette positivt. Om dette er tilfellet, og i hvor stor grad tiltaket kan bidra til reduksjon flomskader kunne med fordel vært nærmere konkretisert.

En helhetlig vurdering og samlet konsesjonsprosess for dammer, vannføring og reguleringsmagasiner, som brukes til å styre produksjonen i Øgreifoss kraftstasjon vil vært en fordel. Dette fordi det vil være lettere å foreta helhetlige og samlede vurderinger omkring allmennhetens interesser i og langs vassdraget, enn når endringer ved reguleringsanleggene sendes på høring hver for seg.

Hilsen

Steinar Eldøy
fagleder

Vegard Næss
seniorrådgiver

Kopi til:

Eigersund kommune
Statsforvalteren i Rogaland
Dalane Kraft AS
Dalane vannområde
Eigersund og Helleland Elveeigarlag AS

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.